

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Goed georganiseerd en systematisch methodenboek

Ton van Oosterhout*

Keith F. Punch, *Introduction to social research: Quantitative & qualitative approaches* (3rd ed.), Los Angeles: Sage, 2014, 386 pp., ISBN 978-1-4462-4092-2, € 38,99.

Het boek *Introduction to social research: Quantitative & qualitative approaches* van Keith Punch is een, naar mijn mening behoorlijk goed geslaagde, poging om een overkoepelende visie te geven op sociaalwetenschappelijk onderzoek en daarbij vooral op zoek te gaan naar de logica achter het onderzoeksproces. Ook wordt de onderlinge vergelijkbaarheid van kwalitatief en kwantitatief onderzoek benadrukt.

Indeling

Het boek bevat vijftien hoofdstukken en valt uiteen in drie grote delen. Het eerste deel is een inleiding in sociaalwetenschappelijk onderzoek, met een uitwerking van de onderzoeksopzet die voorafgaat aan de keuze voor een kwalitatieve of kwantitatieve benadering. Daarop volgt een overzicht van kwalitatieve onderzoeksmethoden, uitgesplitst in ontwerp, verzamelen van data en analyseren van data. De erop volgende hoofdstukken doen hetzelfde voor kwantitatieve methoden. Het boek eindigt met het bespreken van de rol/impact van internet op onderzoek, *mixed methods* en evaluatie, en het onderwerp 'schrijven'. Ten opzichte van de vorige editie zijn toegevoegd: hoofdstukken over theorie en methode in *social science research*, onderzoeken van de relevante literatuur, ethiek, en internet. Het boek wint hiermee aan diepgang, maar ook aan actualiteit.

Eerste deel: onderzoek voorafgaand aan empirie

Het eerste deel van *Introduction to social research* gaat in op de kwestie 'theorie en methode' in sociaalwetenschappelijk werk, ethiek-in-de-praktijk, onderzoeksvragen, de weg van vraag naar data en het literatuuronderzoek. Deze hoofdstukken blinken, naar mijn smaak, uit in het geven van een helder maar niet gesimplificeerd overzicht van die zo belangrijke eerste etappes van een onderzoek. Met aanwijzingen voor het stellen van hoofdvragen, deelvragen, het opzoeken van geschikte databronnen, en het verzamelen – en verwerken – van geschikte literatuur komen deze te onderscheiden intellectuele stappen scherp omlijnd tevoorschijn. Het ni-

* Dr. Ton van Oosterhout is gepromoveerd in de Sociologie van Technologie. In 2015 gaf hij het werkcollege Kwalitatieve Onderzoeks Methodes aan de Radboud Universiteit Nijmegen. E-mail: tonvanoosterhout@gmail.com.

veau van de tekst maakt duidelijk dat dit boek niet ‘slechts’ voor studenten is bedoeld, maar ook voor de gevorderde praktikant. De auteur heeft duidelijk bijzonder veel ervaring met het opzetten van onderzoek en legt daardoor met autoriteit de basis voor deze methode.

Tweede deel: kwalitatief en kwantitatief onderzoek

Hierna behandelt de auteur op vergelijkbare wijze ontwerp, dataverzameling en -analyse bij kwalitatief en kwantitatief onderzoek. Bij de hoofdstukken over kwalitatief onderzoek wijst Punch met nadruk op de grote verscheidenheid aan methodologieën. Hij bespreekt casestudies, etnografie, *grounded theory* en *action research*. Daarbij wijst hij op de belangrijke plaats die *grounded theory* heeft veroverd in sociaalwetenschappelijk onderzoek. Het hoofdstuk over het verzamelen van data gaat in op de gangbare technieken als interview, observatie en het verzamelen van documentaire data. De nadruk op *grounded theory* komt in het hoofdstuk over data-analyse ook goed tot uiting: Punch gaat uitvoerig in op coderen en analyseren, maar bespreekt ook de wat exotischer analysevarianten als *narratives*, etnomethodologie, discoursanalyse en semiotiek.

Een drietal hoofdstukken gaat nu in op het ontwerp van kwantitatief onderzoek, dataverzameling en -analyse. De gebruikelijke terminologie komt voorbij (onafhankelijke, afhankelijke, controlevariabelen; experiment; correlatie en MLR). Ook hier: dataverzameling. Interessant is de toevoeging van de mogelijkheid om secundaire analyse te plegen. Ten slotte, een hoofdstuk over het analyseren van kwantitatieve data. Punch slaagt erin om hier niet de – gevreesde – technische kant op te gaan, met uitvoerige omschrijvingen van getalsmatige bewerkingen. De concepten variantie, covariantie, correlatie en regressie worden helder en zonder overbodig jargon uiteengezet.

Derde deel: internet, *mixed methods* en schrijven

In het derde deel zijn de hoofdstukken over *mixed methods*, evaluatie van onderzoek en het schrijfproces nauw met elkaar verbonden. Vooral de *mixed methods*, een in opkomst zijnde methodologie, vond ik fascinerend. Met dien verstande dat de schrijver toch weer de nadruk legt op de rol van kwalitatief onderzoek als dienend aan kwantitatief (hoewel hij claimt dat hij dat niet doet). Deze iets scheve houding vind ik terug in het ontbreken van de verhouding ‘eerst kwalitatief onderzoek voor de verklaring, dan kwantitatief om de veralgemeniseerbaarheid te vergroten’. Punch laat hier even zijn verder evenwichtige aanpak glippen; de lezer moge de ontbrekende variant er zelf bij bedenken. Maar ook het concept ‘onderzoek doen door schrijven’ komt helder uit de verf; een nuttig antwoord op diegenen die menen dat je eerst onderzoekt en dan een verslag schrijft. Een hoofdstuk over internet zal altijd juist een jaartje achterlopen op de realiteit. Er wordt een solide, maar ook

enigszins achterhaald overzicht geboden; zo miste ik de pijlsnelle opkomst van 'big data'.

Sterke en minder sterke punten

Sterke punten van dit boek zijn de systematische opzet, de uitvoerige uiteenzettingen van lastige maar belangrijke onderwerpen, de nadruk op de logica achter het onderzoek en de daaruit volgende gelijkenis tussen kwalitatieve en kwantitatieve methodologieën. Ook de behandeling van praktische kwesties als ethiek-in-onderzoek, het hergebruik van kwantitatieve data, het gebruik van documenten, *mixed methods* en wetenschappelijk schrijven zijn sterk. Punch geeft een breed overzicht van de kwesties die komen kijken bij het voorbereiden, opzetten en uitvoeren van sociaalwetenschappelijk onderzoek. Hij schrijft zeer begrijpelijk maar niet simpel, al heeft hij hier en daar de neiging ook voor de hand liggende uitwerkingen van consequenties helemaal uit te schrijven. Het zal zijn didactische 'ik' zijn dat hier spreekt.

De gehanteerde systematische opzet kan ook eigen risico's met zich meebrengen. Kwalitatieve benaderingen die zich wat minder gemakkelijk in het geboden schema laten vangen kunnen een tikje buiten de boot vallen. Daarbij denk ik aan narratief onderzoek en fenomenologie. Merkwaardig is dat Punch, evenals andere sociale wetenschappers, wel gebruik wil maken van geschiedwetenschappelijke methoden (documenten, heranalyse), maar geen blijk geeft van interesse in of kennis van de methodologische kwesties die in die wetenschap spelen. Ook worden de wiskundige technieken die worden gebruikt in kwantitatief onderzoek, en die bij de meer kwalitatief ingestelde sociale wetenschappers voor angstaanvallen zorgen, hier wel erg kort uiteengezet. Ik heb ze, als kwalitatief onderzoeker, niet gemist, maar wie die kant op wil gaan zal behoefte hebben aan meer techniek.

Conclusie

Misschien dat de titel van het boek, '*Introduction to ...*', hier uitsluitel moet geven; de student begrijpt na dit boek beter wat onderzoek inhoudt, maar kan niet direct aan de slag. Daarvoor zal hij nog te rade moeten gaan bij de traditie en kennis van zijn vakgebied, en zich vooral moeten verdiepen in een voortgezette inleiding of in het substantiële werk van de door Punch besproken theoretici. Daartoe was een koppelhoofdstuk naar, bijvoorbeeld, typen kennisvragen zoals gangbaar bij de verscheidene sociale wetenschappen, nuttig geweest. Ook zonder die koppeling is dit een uiterst geslaagde inleiding.